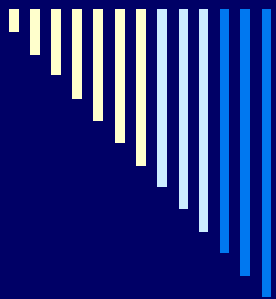

08.

Deadlock

Přidělování paměti

ZOS 2014, L. Pešička

Obsah

- **Deadlock**

- Jak předcházet, detekovat, reagovat

- Metody přidělování paměti

Opravný test 1. testu

20. listopadu 2014 (čtvrtek)

15:00

UC 326

- ☐ Stejně podmínky
 - ☐ Seznam příkazů, man, help
-

Jak se vypořádat s uvíznutím

1. Problém uvíznutí je zcela **ignorován**
 2. **Detekce a zotavení**
 3. Dynamické zabránění pomocí pečlivé **alokace zdrojů**
 4. Prevence, pomocí **strukturální negace** jedné z dříve uvedených nutných **podmínek pro vznik uvíznutí**
-

1. Ignorování problému

- **Předstíráme**, že problém neexistuje 😊
 - „pštroší algoritmus“
- **Vysoká cena** za **eliminaci** uvíznutí
 - Např. činnost uživatelských procesů je omezena
 - Neexistuje žádné univerzální řešení
- Žádný ze známých OS se nezabývá uvíznutím **uživatelských** procesů
 - Snaha o eliminaci uvíznutí pro **činnosti jádra**

U uživatelských procesů uvíznutí neřešíme, snažíme se, aby k uvíznutí nedošlo v jádře OS

2. Detekce a zotavení

- Systém se nesnaží zabránit vzniku uvíznutí
- **Detekuje** uvíznutí
- Pokud nastane, provede akci pro **zotavení**

Samotná
detekce
uvíznutí
nemusí
být
snadná

- Detekce pro 1 zdroj každého typu
 - Při žádostech o zdroj OS konstruuje **graf alokace zdrojů**
 - Detekce cyklu – pozná, zda nastalo uvíznutí
 - Různé algoritmy detekce cyklu (teorie grafů)
 - Např. prohledávání do hloubky z každého uzlu, dojdeme-li do uzlu, který jsme již prošli - cyklus

Zotavení z uvíznutí – odebrat zdroj?

Zotavení pomocí preempce

- Vlastníkovi zdroj dočasně odejmout
- Závisí na typu zdroje – často obtížné či nemožné
 - Tiskárna – po dotištění stránky proces zastavit, ručně vyjmout již vytištěné stránky, odejmout procesu a přiřadit jinému

Zotavení z uvíznutí – zrušení změn

□ Zotavení pomocí zrušení změn (rollback)

- **Častá uvíznutí** – **checkpointing** procesů
= zápis stavu procesů do souboru, aby proces mohl být v případě potřeby vrácen do uloženého stavu
- **Detekce uvíznutí** – nastavení na dřívější **checkpoint**, kdy proces ještě zdroje nevlastnil (**následná práce ztracena**)
- Zdroj **přiřadíme uvízlému** procesu – zrušíme deadlock
- Proces, kterému jsme zdroj odebrali – pokusí se ho alokovat, ale má jej jiný - **usne**

Zotavení z uvíznutí – zrušení procesu

- Zotavení pomocí **zrušení procesu**
 - Nejhorší způsob – zrušíme jeden nebo více procesů
 - Zrušit proces v cyklu
 - Pokud nepomůže zrušit jeden, zrušíme i další
- Často alespoň snaha zrušit procesy, které je možné spustit od začátku

3. Dynamické zabránění

- Ve většině systémů procesy žádají o zdroje **po jednom**
- Systém rozhodne, zda je přiřazení zdroje **bezpečné**, nebo hrozí uvíznutí
- Pokud **bezpečné** – zdroj **přiřadí**, jinak pozastaví žádající proces
- Stav je **bezpečný**, pokud existuje alespoň jedna posloupnost, ve které mohou procesy doběhnout bez uvíznutí
- I když stav není bezpečný, uvíznutí nemusí nutně nastat

Bankéřův algoritmus pro jeden typ zdroje

- Předpokládáme **více zdrojů stejného typu**
 - Např. N magnetopáskových jednotek
- Algoritmus plánování, který se dokáže vyhnout uvíznutí (Dijkstra 1965)
- **Bankéř** na malém městě, **4 zákazníci** – A, B, C, D
- Každému **garantuje půjčku** (6, 5, 4, 7) = 22 dohromady
- Bankéř ví, že všichni zákazníci **nebudou** chtít půjčku **současně**, pro obsluhu zákazníků si **ponechává** pouze 10

Bankéřův algoritmus

Zákazník	Má půjčeno	Max. půjčka
A	1	6
B	1	5
C	2	4
D	4	7

Bankéř má volných prostředků: $10 - (1+1+2+4) = 2$

Stav je **bezpečný**, bankéř může pozastavit všechny požadavky kromě C

Dá C 2 jednotky, C skončí a **uvolní 4**, může použít pro D nebo B atd.

Bankéřův algoritmus (B o 1 více)

Zákazník	Má půjčeno	Max. půjčka
A	1	6
B	2	5
C	2	4
D	4	7

Dáme B o jednotku více; zůstane nám volných prostředků: 1

Stav není bezpečný – pokud všichni budou chtít **maximální půjčku**, bankéř **nemůže uspokojit žádného** – nastalo by uvíznutí
Uvíznutí nemusí nutně nastat, ale s tím bankéř nemůže počítat ...

Rozhodování bankéře

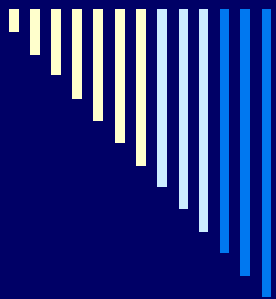
Zkusí „jako by“ přidělit zdroj a zkoumá, zda je nový stav bezpečný

- ❑ U každého požadavku – zkoumá, zda vede k **bezpečnému** stavu:
- ❑ Bankéř předpokládá, že požadovaný zdroj byl procesu **přiřazen** a že všechny procesy požádaly o všechny bankéřem garantované zdroje
- ❑ Bankéř zjistí, zda je dostatek zdrojů pro uspokojení některého zákazníka; pokud ano – předpokládá, že zákazníkovi byla suma vyplacena, skončil a uvolnil (vrátil) všechny zdroje
- ❑ Bankéř opakuje předchozí krok, pokud mohou všichni zákazníci skončit, je stav bezpečný

Vykonání požadavku

1. Proces **požaduje** nějaký zdroj
 2. Zdroje jsou **poskytnuty** pouze tehdy, pokud požadavek vede k **bezpečnému stavu**
 3. Jinak je požadavek **odložen** na později
– proces je pozastaven
-

Bankéřův algoritmus pro více typů zdrojů

- zobecněn pro více typů zdrojů
- používá **dvě matice**
(sloupce – třídy zdrojů, řádky – zákazníci)
 - **matice přiřazených zdrojů** (current allocation matrix)
 - který zákazník má které zdroje
 - **matice ještě požadovaných zdrojů** (request matrix)
 - kolik zdrojů kterého typu budou procesy ještě chtít

	Zdroj R	Zdroj S	Zdroj T
Zák. A	3	0	1
Zák. B	0	1	0
Zák. C	1	1	1
Zák. D	1	1	0

Matice přiřazených zdrojů

	Zdroj R	Zdroj S	Zdroj T
Zák. A	1	1	0
Zák. B	0	1	1
Zák. C	3	1	0
Zák. D	0	0	1

Matice ještě požadovaných zdrojů

zavedeme **vektor A volných zdrojů** (available resources)

např. $A = (1, 0, 1)$ znamená jeden volný zdroj typu R, 0 typu S, 1 typu T

Určení, zda je daný stav bezpečný

1. V matici **ještě požadovaných zdrojů** hledáme řádek, který je menší nebo roven A .
Pokud **neexistuje**, nastalo by **uvíznutí**.
 2. Předpokládáme, že proces obdržel všechny požadované zdroje a skončil. Označíme proces jako ukončený a přičteme všechny jeho zdroje k vektoru A .
 3. Opakujeme kroky 1. a 2., dokud všechny procesy neskončí (tj. **původní stav** byl **bezpečný**), nebo dokud nenastalo uvíznutí (**původní stav nebyl bezpečný**)
-

Bankéřův algoritmus & použití v praxi

- publikován 1965, uváděn ve všech učebnicích OS
 - v praxi v podstatě nepoužitelný
 - procesy obvykle **nevědí dopředu**, jaké budou jejich **maximální požadavky** na zdroje
 - počet procesů není konstantní (uživatelé se přihlašují, odhlašují, spouštějí procesy, ...)
 - zdroje mohou **zmizet** (tiskárně dojde papír ...)
 - nepoužívá se v praxi pro zabránění uvíznutí
 - odvozené algoritmy lze použít pro detekci uvíznutí při více zdrojích stejného typu
-

4. Prevence uvíznutí

jak skutečné systémy zabraňují uvíznutí?

viz 4 **Coffmanovy podmínky** vzniku uvíznutí

1. **vzájemné vyloučení** – výhradní přiřazování zdrojů
2. **hold and wait** – proces držící zdroje může požadovat další
3. **nemožnost zdroje odejmout**
4. **cyklické čekání**

pokud některá podmínka **nebude splněna** – uvíznutí strukturálně **nemožné**

P1 – Vzájemné vyloučení

- prevence – zdroj nikdy nepřiradit **výhradně**
 - **problém lze řešit pro některé zdroje** (tiskárna)
 - **spooling**
 - pouze daemon přistupuje k tiskárně
 - nikdy nepožaduje další zdroje – není uvíznutí
 - převádí soutěžení o tiskárnu na soutěžení o diskový prostor – soutěžení o zdroj, „kterého je více“
 - pokud ale 2 procesy zaplní disk se spool souborem, žádný nemůže skončit
 - spooling není možný pro všechny zdroje (záznamy v databázi)
-

P2- Hold and wait

- proces držící výhradně přiřazené zdroje může požadovat další zdroje
- požadovat, aby procesy **alokovaly všechny zdroje před svým spouštěním**
 - většinou nevědí, které zdroje budou chtít
 - příliš restriktivní
 - některé dávkové systémy i přes nevýhody používají, zabraňuje deadlocku
- Modifikace:
pokud proces požaduje nové zdroje, musí **uvolnit** zdroje které drží a o všechny **požádat v jediném požadavku**

P3 – Nemožnost zdroje odejmout

- odejímat zdroje je velmi obtížné
- Proces může zanechat zdroj v nekonzistentním stavu

Př: můžete přepisovat dokumentaci k programu na novou verzi, musíte jít od PC a necháte rozepsaný odstavec – v tomto stavu ji nemůžete odevzdat k zápočtu

Př2.: proces bude měnit obsah datové struktury zdroje, a v okamžiku odejmutí zdroje provede jen polovinu plánovaných změn

P4 – Cyklické čekání

- Proces může mít jediný zdroj, pokud chce jiný, musí předchozí uvolnit – restriktivní, není řešení ☹
- **Všechny zdroje očíslovány, požadavky** musejí být prováděny **v číselném pořadí**
 - Alokační zdroj nemůže mít cykly
 - Problém – je těžké nalézt vhodné očíslování pro všechny zdroje
 - Není použitelné obecně, ale ve speciálních případech výhodné (jádro OS, databázový systém, ...)

Př. Dvoufázové zamykání

- V DB systémech

- První fáze

- Zamknutí **všech** potřebných záznamů **v číselném pořadí**
- Pokud je některý zamknut jiným procesem
 - **Uvolní všechny** zámky a zkusí znovu

- Druhá fáze

- **Čtení & zápis, uvolňování zámků**

- Zamyká se vždy v číselném pořadí, uvíznutí nemůže nastat

Shrnutí přístupu k uvíznutí (!)

1. **Ignorování problému** – většina OS ignoruje uvíznutí uživatelských procesů
2. **Detekce a zotavení** – pokud uvíznutí nastane, detekujeme a něco s tím uděláme (vrátíme čas – rollback, zrušíme proces ...)
3. **Dynamické zabránění** – zdroj přiřadíme, pouze pokud bude stav bezpečný (bankéřův algoritmus)
4. **Prevence** – strukturálně negujeme jednu z Coffman. podmínek
 - **Vzájemné vyloučení** – spooling všeho
 - **Hold and wait** – procesy požadují zdroje na začátku
 - **Nemožnost odejmutí** – odejmi (nefunguje)
 - **Cyklické čekání** – zdroje očíslovíme a žádáme v číselném pořadí

Vyhladovění

- Procesy požadují zdroje – pravidlo pro jejich přiřazení
- Může se stát, že některý **proces zdroj nikdy neobdrží**
 - I když **nenastalo uvíznutí** !

Př. Večeřící filozofové

- Každý zvedne levou vidličku, pokud je pravá obsazena, levou položí
- **Vyhladovění**, pokud všichni zvedají a pokládají současně

Vyhladování 2

Př. Přřazování zdroje strategií SJF

- Tiskárnu dostane proces, který chce vytisknout nejkratší soubor
- 1 proces chce velký soubor, hodně malých požadavků – může dojít k vyhladování, neustále předbíhán

1. řešení – použít jinou strategii (FIFO)

2. řešení – označíme požadavek **časem příchodu** a při **překročení povolené doby** setrvání v systému bude obsloužen

Terminologie

- Blokovaný (blocked, waiting), někdy: čekající
 - Základní stav procesu

 - Uváznutí, uváznutí, deadlock, někdy: zablokování
 - Neomezené čekání na událost

 - Vyhladovění, starvation někdy: umoření
 - Procesy běží, ale nemohou vykonávat žádnou činnost
 - Aktivní čekání (busy wait), s předbíháním (preemptive)
-

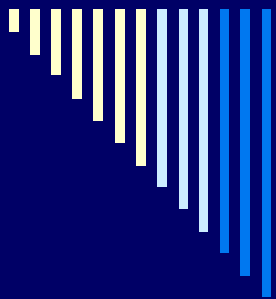
Bernsteinovy podmínky

$$R(p) \cap W(q) = \emptyset$$

$$W(p) \cap R(q) = \emptyset$$

$$W(p) \cap W(q) = \emptyset$$

Dodatek ke kritickým sekcím
Souběžné čtení je OK

Windows – ukázky funkcí

Správa vláken

CreateThread()

SuspendThread(), ResumeThread()

ExitThread()

// ukončení vlákna

TerminateThread()

// ukončí jiné vlákno

WaitForSingleObject()

// čeká na jeden

WaitForMultipleObjects()

// čeká na 1 nebo všechny

CloseHandle()

Windows - synchronizace

Kritické sekce

InitializeCriticalSection()

DeleteCriticalSection()

EnterCriticalSection()

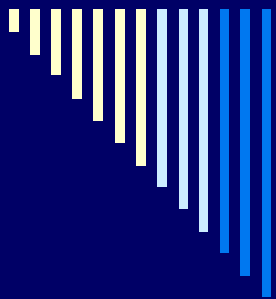
LeaveCriticalSection()

viz dokumentace:

kritickou sekci mohou
využít pouze **vlákna**
stejného procesu
(na rozdíl od mutexu)

optimalizovanější

Stejné vlákno může zavolat EnterCriticalSection n-krát,
potom ale musí n-krát volat LeaveCriticalSection

Windows - synchronizace

Mutexy

Mohou použít vlákna různých procesů

CreateMutex()

// vytvoří mutex

OpenMutex()

// v jiném procesu otevře

WaitForSingleObject()

// čekáme na mutex

WaitForMultipleObjects()

ReleaseMutex()

// uvolníme mutex

CloseHandle()

Windows - semafor

Semafor

CreateSemaphore(),	// inic. hodnota, max. hodnota
OpenSemaphore(),	
WaitForSingleObject(),	// operace P()
WaitForMultipleObjects()	
ReleaseSemaphore(),	// operace V()
CloseHandle()	

<http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms686946%28v=vs.85%29.aspx>

Windows - synchronizace

Eventy

CreateEvent()

SetEvent()

ResetEvent()

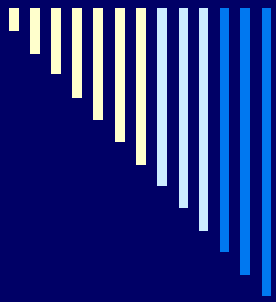
WaitForSingleObject()

WaitForMultipleObjects()

CloseHandle()

poslání signálu
vláknu

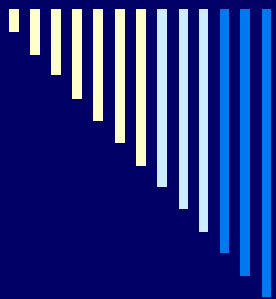
indikuje, že
nějaká událost
nastala

Windows

Atomické operace

<code>InterlockedIncrement()</code>	<code>// inkrementuje o 1</code>
<code>InterlockedDecrement()</code>	<code>// sníží o 1</code>
<code>InterlockedExchange()</code>	<code>// nastaví novou hodnotu</code> <code>// a vrátí původní</code>

Windows

priorita vláken

SetThreadPriority()
GetThreadPriority()

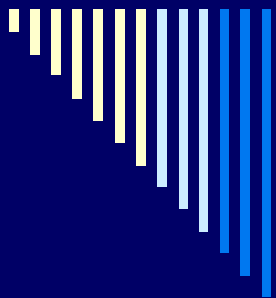
The priority of each thread is determined by the following criteria:

- The priority class of its process
- The priority level of the thread within the priority class of its process

The priority class and priority level are combined to form the *base priority* of a thread.

Jak se určuje priorita?

<http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms685100%28v=vs.85%29.aspx>

Windows – podrobný popis

Zde najdete podrobné vysvětlení a použití funkcí:

<http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms685129%28v=vs.85%29.aspx>

Osnova

Základní moduly OS

- ❑ Modul pro správu procesů - **probráno**
- ❑ Modul pro správu paměti - **nyní začínáme**
- ❑ Modul pro správu periférií
- ❑ Modul pro správu souborů

Správa hlavní paměti

□ Ideál programátora

- Paměť nekonečně velká, rychlá, levná
- Zároveň persistentní (uchovává obsah po vypnutí napájení)
- Bohužel neexistuje

□ Reálný počítač – hierarchie pamětí („pyramida“)

- Registry CPU
 - Malé množství rychlé cache paměti
 - Stovky MB až gigabajty RAM paměti
 - GB na pomalých, levných, persistentních discích
-

Informace o CPU

The screenshot shows the CPU-Z application window. The 'CPU' tab is selected. The 'Processor' section displays: Name: Intel Core i7 4770, Code Name: Haswell, Max TDP: 84.0 W, Package: Socket 1150 LGA, Technology: 22 nm, Core Voltage: 0.766 V. The 'Specification' section shows: Intel(R) Core(TM) i7-4770 CPU @ 3.40GHz, Family: 6, Model: C, Stepping: 3, Ext. Family: 6, Ext. Model: 3C, Revision: C0, and Instructions: MMX, SSE, SSE2, SSE3, SSSE3, SSE4.1, SSE4.2, EM64T, AES, AVX, AVX2, FMA3, TSX. The 'Clocks (Core #0)' section shows: Core Speed: 794.95 MHz, Multiplier: x 8.0 (8 - 39), Bus Speed: 99.37 MHz, and Rated FSB. The 'Cache' section shows: L1 Data: 4 x 32 KBytes (8-way), L1 Inst.: 4 x 32 KBytes (8-way), Level 2: 4 x 256 KBytes (8-way), and Level 3: 8 MBytes (16-way). At the bottom, 'Selection' is set to 'Processor #1', 'Cores' is 4, and 'Threads' is 8. The CPU-Z logo and version (1.71.0.x64) are at the bottom left, and 'Tools', 'Validate', and 'OK' buttons are at the bottom right.

Processor			
Name	Intel Core i7 4770		
Code Name	Haswell	Max TDP	84.0 W
Package	Socket 1150 LGA		
Technology	22 nm	Core Voltage	0.766 V
Specification: Intel(R) Core(TM) i7-4770 CPU @ 3.40GHz			
Family	6	Model	C
Ext. Family	6	Ext. Model	3C
Stepping	3	Revision	C0
Instructions	MMX, SSE, SSE2, SSE3, SSSE3, SSE4.1, SSE4.2, EM64T, AES, AVX, AVX2, FMA3, TSX		

Clocks (Core #0)		
Core Speed	794.95 MHz	
Multiplier	x 8.0 (8 - 39)	
Bus Speed	99.37 MHz	
Rated FSB		

Cache		
L1 Data	4 x 32 KBytes	8-way
L1 Inst.	4 x 32 KBytes	8-way
Level 2	4 x 256 KBytes	8-way
Level 3	8 MBytes	16-way

Selection: Processor #1 | Cores: 4 | Threads: 8

CPU-Z Ver. 1.71.0.x64 | Tools | Validate | OK

Typ - Intel Core i7 4770
Kolik hřeje – TDP – 84W
Výrobní technologie – 22 nm

Počet jader: 4
Počet vláken (threads): 8

Každé jádro umí 2 vlákna
(hyperthreading)

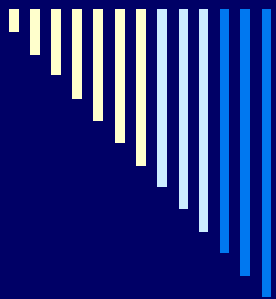
Cache paměti:

L3 8MB

L2

L1 instrukční, datová

Výrazný vliv
na výkon

Správce paměti

- Část OS, která spravuje paměť
- Udržuje informaci, které části paměti se používají a které jsou volné
- Alokuje paměť procesům podle potřeby
 - funkce **malloc** v jazyce C, (new v Pascalu)
- Zařazuje paměť do volné paměti po uvolnění procesem
 - funkce **free** v jazyce C, (release v Pascalu)

Jak to reálně funguje? (!!)

- ❑ proces požádá o alokaci n bajtů paměti funkcí
ukazatel = **malloc** (n)
- ❑ malloc je knihovní fce alokátoru paměti (součást glibc)
- ❑ paměť je alokována z **haldy** (heapu) !
- ❑ alokátor se podívá, zda má volnou paměť k dispozici,
když ne, požádá OS o přidělení dalších stránek
paměti (systémové volání **sbrk**)
- ❑ proces uvolní paměť, když už ji nepotřebuje voláním
free(ukazatel)

Příklad alokace (!!)

zkuste: `man malloc`

Příklad:

1. proces bude chtít alokovat 500B, zavolá **malloc**
2. alokátor koukne, nemá volnou paměť, požádá OS o přidělení stránky paměti (4KB) – **sbrk**
3. proces je obsloužen, dostane paměť
4. proces bude chtít dalších 200B, zavolá **malloc**
5. alokátor už má paměť v zásobě, rovnou ji přidělí procesu
6. když už proces paměť nepotřebuje, zavolá **free**

man malloc

Windows:
také malloc() nebo HeapAlloc()

```
MALLOC(3)                                Linux Programmer's Manual                                MALLOC(3)

NAME
    calloc, malloc, free, realloc - Allocate and free dynamic memory

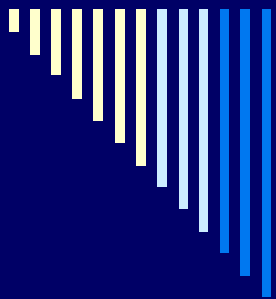
SYNOPSIS
    #include <stdlib.h>

    void *calloc(size_t nmemb, size_t size);
    void *malloc(size_t size);
    void free(void *ptr);
    void *realloc(void *ptr, size_t size);

DESCRIPTION
    calloc() allocates memory for an array of nmemb elements of size bytes
    each and returns a pointer to the allocated memory. The memory is set
    to zero. If nmemb or size is 0, then calloc() returns either NULL, or
    a unique pointer value that can later be successfully passed to free().

    ↗ malloc() allocates size bytes and returns a pointer to the allocated
    memory. The memory is not cleared. If size is 0, then malloc()
    returns either NULL, or a unique pointer value that can later be sucâ
    cessfully passed to free().

    ↗ free() frees the memory space pointed to by ptr, which must have been
    returned by a previous call to malloc(), calloc() or realloc(). Otherâ
    wise, or if free(ptr) has already been called before, undefined behavâ
    ior occurs. If ptr is NULL, no operation is performed.
```


poznámka k pointerům (!)

ukazatel = malloc (size)

takto získaný ukazatel obsahuje **virtuální adresu**, tj. není to přímo adresa do fyzické paměti (RAM) !!!

virtuální adresa se uvnitř procesoru převede **na fyzickou adresu** (s využitím tabulky stránek atd.) !!

Mechanismy správy pamětí

Od nejjednodušších (program má veškerou paměť) po propracovaná schémata (stránkování se segmentací)

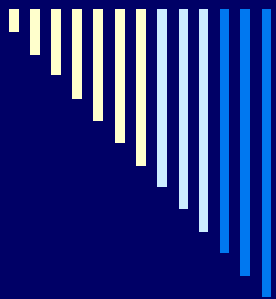
Dvě kategorie:

- **Základní mechanismy**

- Program je v paměti po celou dobu svého běhu

- **Mechanismy s odkládáním**

- Programy přesouvány mezi hlavní pamětí a diskem
-

Základní mechanismy pro správu paměti

Nejprve probereme základní mechanismy

Bez odkládání a stránkování

1. **Jednoprogramové** systémy
2. Multiprogramování s **pevným přidělením** paměti
3. Multiprogramování s **proměnnou velikostí** oblasti

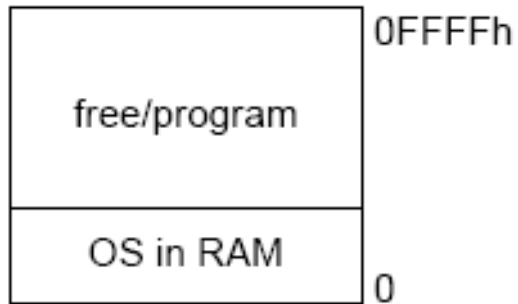
Jednoprogramové systémy

- ❑ Spouštíme **pouze jeden program v jednom čase**
- ❑ Uživatel – zadá příkaz , OS zavede program do paměti
- ❑ Dovoluje použít veškerou paměť, kterou nepotřebuje OS
- ❑ Po skončení procesu lze spustit další proces

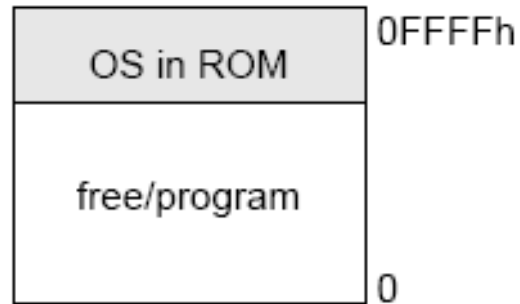
Tři varianty rozdělení paměti:

- a) **OS ve spodní části** adresního prostoru v **RAM** (minipočítače)
- b) **OS v horní části** adresního prostoru v **ROM** (zapouzdřené systémy)
- c) **OS v RAM, ovladače v ROM**
(na PC – MS DOS v RAM, BIOS v ROM)

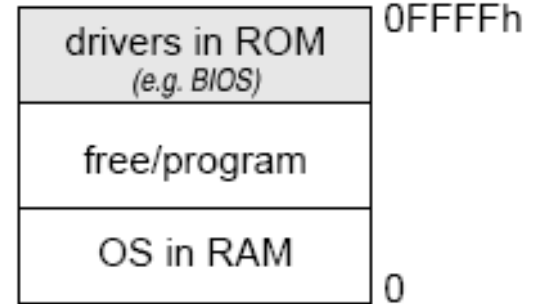
Jednoprogramové systémy

a)

b)

c)

Multiprogramování s pevným přidělením paměti

- Paralelní nebo pseudoparalelní běh více programů = multiprogramování
- Práce více uživatelů, maximalizace využití CPU apod.
- Nejjednodušší schéma – **rozdělit paměť na n oblastí** (i **různé velikosti**)
 - V historických systémech – rozdělení ručně při startu stroje
 - Po načtení úlohy do oblasti je obvykle část oblasti nevyužitá
 - Snaha umístit úlohu do nejmenší oblasti, do které se vejde

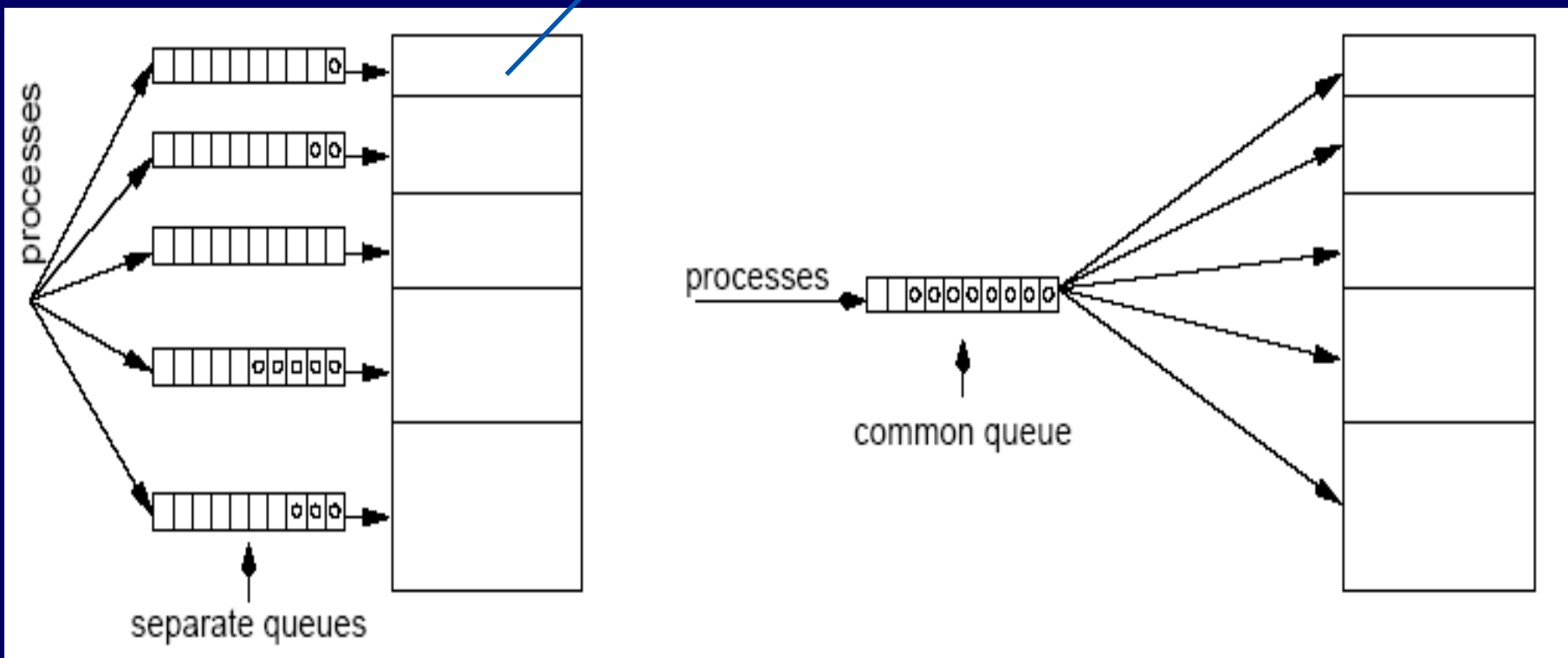
Pevné rozdělení sekcí

Několik strategií:

1. **Více front**, každá úloha do nejmenší oblasti, kam se vejde
2. **Jedna fronta** – po uvolnění oblasti z fronty vybrat **největší úlohu**, která se vejde (tj. není FIFO)

Pevné rozdělení sekcí

Sekce mají různé velikosti

Pevné rozdělení sekcí - vlastnosti

□ Strategie 1.

- Může se stát, že existuje neprázdná oblast, která se nevyužije, protože úlohy čekají na jiné oblasti

□ Strategie 2.

- Diskriminuje malé úlohy (**vybíráme největší co se vejde**) x malým bychom měli obvykle poskytnout nejlepší službu
- Řešení – mít vždy malou oblast, kde poběží malé úlohy
- Řešení – s každou úlohou ve frontě sdružit „čítač přeskočení“, bude zvětšen při každém přeskočení úlohy; po dosažení mezní hodnoty už nesmí být úloha přeskočena

Pevné rozdělení sekcí - poznámky

- Používal např. systém OS/360 (Multiprogramming with Fixed Number of Tasks)
- Multiprogramování zvyšuje využití CPU
- Proces – část času p tráví čekáním na dokončení I/O
- N procesů – pst, že **všichni** čekají na I/O je: p^n
- Využití CPU je $u = 1 - p^n$

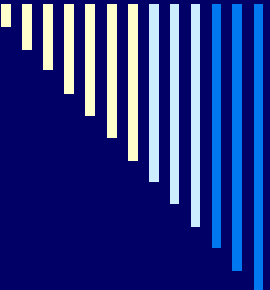
Poznámky

- Využití CPU je $u = 1 - p^n$
- Pokud proces tráví 80% času čekáním, $p = 0.8$
$n = 1$	...	$u = 0.2$ (20% času CPU využito)
$n = 2$	...	$u = 0.36$ (36%)
$n = 3$	...	$u = 0.488$ (49%)
$n = 4$	...	$u = 0.5904$ (59%)
- n je tzv. **stupeň multiprogramování**
- Zjednodušení, předpokládá nezávislost procesů, což při jednom CPU není pravda

Poznámky

- Při multiprogramování – všechny procesy je nutné mít alespoň částečně zavedeny v paměti, jinak neefektivní
- **Odhad velikosti paměti**
- Fiktivní PC 32MB RAM, OS 16MB, uživ. programy po 4MB
 - Max. 4 programy v paměti
- Čekání na I/O 80% času, využití CPU $u=1 - 0.8^4 = 0.5904$
- Přidáme 16MB RAM, stupeň multiprogramování n bude 8
 - Využití CPU $u=1 - 0.8^8 = 0.83222784$
- Přidání dalších 16MB – 12 procesů, $u = 0.9313$
- První přidání zvýší průchodnost 1.4x (o 40%)
další přidání 1.12x (o 12%) – druhé přidání se tolik nevyplatí

Multiprogramování s proměnnou velikostí oblasti

- Úloze je přidělena paměť dle požadavku
 - V čase se mění
 - Počet oblastí
 - Velikost oblastí
 - Umístění oblastí
 - Zlepšuje využití paměti
 - Komplikovanější alokace / dealokace
-

Př.: IBM OS/360

batch processing
operating system

1964

zdroj obrázku:

http://www.maximumpc.com/article/features/ibm_os360_windows_31_sftware_changed_computing_forever

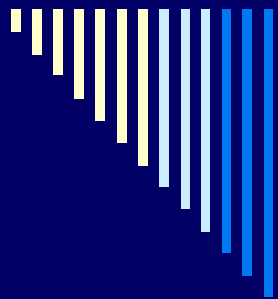
IBM OS/360

- **Single Sequential Scheduler (SSS)**
 - Option 1
 - Primary Control Program (PCP)
- **Multiple Sequential Schedulers (MSS)**
 - Option 2
 - **Multiprogramming with a Fixed number of Tasks (MFT)**
 - MFT 2
- **Multiple Priority Schedulers (MPS)**
 - Option 4
 - VMS^[NB 1]
 - **Multiprogramming with a Variable number of Tasks (MVT)**
 - Model 65 Multiprocessing (M65MP)

zdroj:
<http://www.escapistmagazine.com/forums/read/18.85690-Esoteric-Operating-Systems-The-History-of-OS-360-and-its-successors>

zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/OS/360_and_successors

Problém mnoha volných oblastí

- Může vzniknout mnoho volných oblastí (děr)
 - Paměť se „rozdrobí“

- **Kompaktace paměti** (compaction)
 - Přesunout procesy směrem dolů
 - **Drahá** operace (1B .. 10ns, 256MB .. 2.7s)
 - Neprovádí se bez speciálního HW

Volná x alokovaná paměť

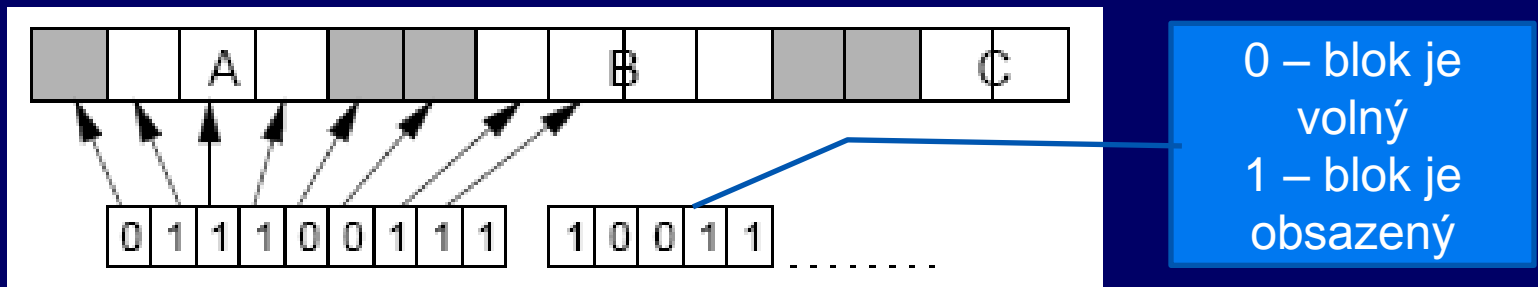
Pro zajištění správy paměti se používají:

1. bitové mapy
2. seznamy
 - first fit, best fit, next fit, ...
3. buddy systems

U každého bloku paměti
potřebujeme rozhodnout, zda je
volný nebo někomu přidělený

Správa pomocí bitových map

- Paměť rozdělíme na alokační jednotky stejné délky (B až KB)
- S každou jednotkou 1bit (volno x obsazeno)

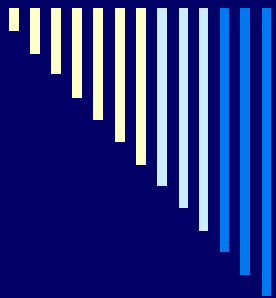

Menší alokační jednotky – větší bitmapa

Větší jednotky – více nevyužitá paměť

Alokační jednotka 4 byty (32bitů):

na každých 32bitů paměti potřebujeme 1bit signalační
tedy .. 1/33 paměti

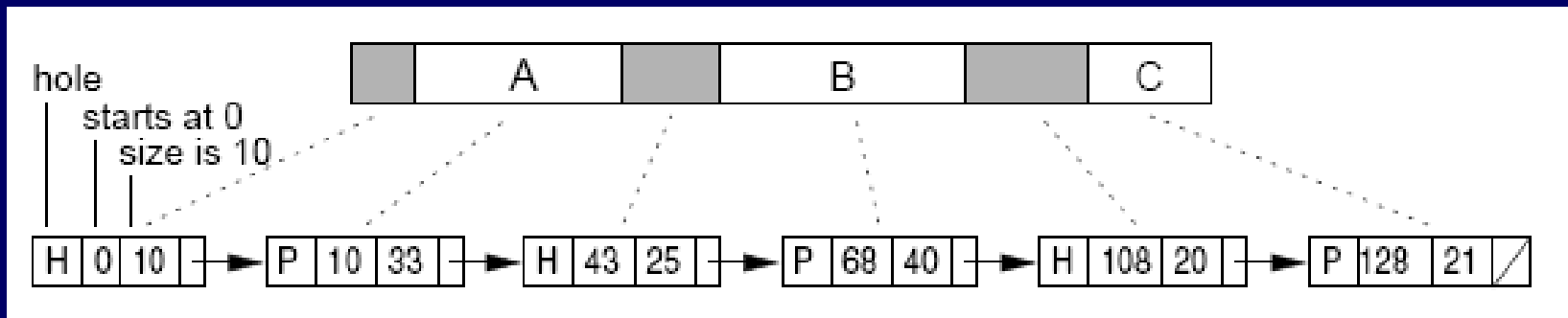

Bitové mapy

- + konstantní velikost bitové mapy
- najít požadovaný úsek N volných jednotek
 - Náročné, příliš často se nepoužívá pro tento účel

Správa pomocí seznamů

- Seznam alokovaných a volných oblastí (procesů, děr)
- Položka seznamu:
 - Info o typu – proces nebo díra (P vs. H)
 - Počáteční adresa oblasti
 - Délka oblasti

Práce se seznamem

- Proces skončí – P se nahradí H (dírou)
- Dvě H vedle sebe – **sloučí** se

Seznam seřazený podle počáteční adresy oblasti

Může být obousměrně vázaný seznam
– snadno k předchozí položce

Jak prohledávat seznam, když proces potřebuje alokovat paměť?

Alokace – first fit, next fit

□ First Fit (první vhodná)

- Prohledávání, dokud se nenajde **dostatečně velká** díra
- Díra se rozdělí na část pro proces a nepoužitou oblast (většinou „nesedne“ přesně)
- Rychlý, prohledává co nejméně

□ Next Fit (další vhodná)

- Prohledávání začne tam, kde skončilo předchozí
 - O málo horší než *first fit*
-

Alokace best fit

□ Best fit (nejmenší/nejlepší vhodná)

- Prohlédne celý seznam, vezme nejmenší díru, do které se proces vejde
- Pomalejší – prochází celý seznam
- Více ztracené paměti než FF,NF – zaplňuje paměť malými nepoužitelnými dírami

□ Worst fit (největší díra) – není vhodné

- nepoužívá se

Urychlení

- Oddělené seznamy pro proces a díry
 - Složitější a pomalejší dealokace
 - Vyplatí se při rychlé alokaci paměti pro data z I/O zařízení
 - *Alokace* – jen seznam děr
 - *Dealokace* – složitější – přesun mezi seznamy, z děr do procesů
 - Oddělené seznamy, seznam děr dle velikosti
 - Optimalizace best fitu
 - První vhodná – je i nejmenší vhodná, rychlost First fitu
 - Režie na dealokaci – sousední fyzické díry nemusí být sousední v seznamu
-

Další varianty – Quick Fit

Quick Fit

- Samostatné seznamy děr nejčastěji požadovaných délek
- Díry velikosti 4KB, 8KB,...
- Ostatní velikosti v samostatném seznamu
- Alokace – rychlá
- Dealokace – obtížné sdružování sousedů

Šetření paměti

- Místo samostatného seznamu děr lze využít díry
- Obsah díry
 - 1. slovo – velikost díry
 - 2. slovo – ukazatel na další díru

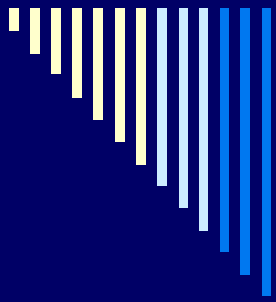
Např. alokátor paměti pro proces v jazyce C pod Unixem používá strategii next fit (viz ukázka malloc dříve)

KVIZ

Jaký je vzájemný poměr počtu
děř a procesů?

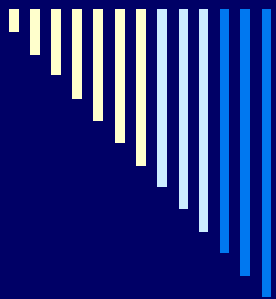
Předpokládejme, že pro daný proces
alokujeme paměť jednorázově (v celku)

Asymetrie mezi procesy a dírami

- Dvě sousední díry (H) se sloučí
- Dva procesy (P) se nesloučí

Při normálním běhu je počet děr poloviční
oproti počtu procesů

Opakování

Správa paměti:

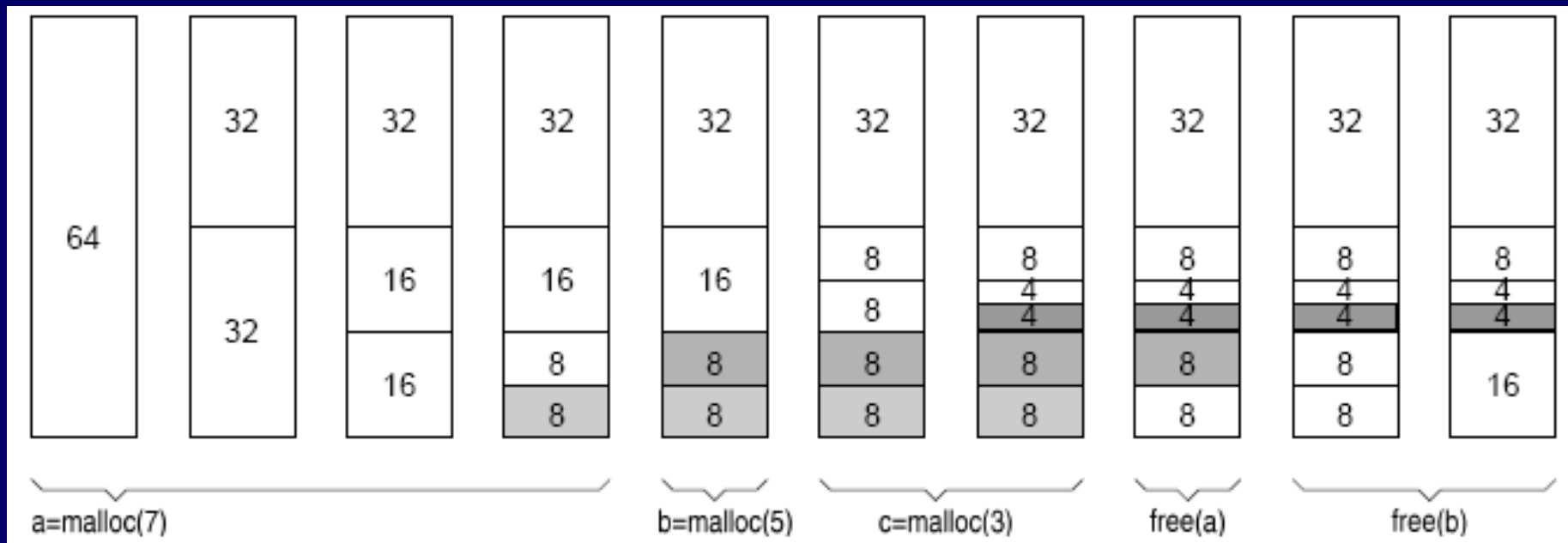
1. Bitové mapy
2. Seznamy (first fit, ...)
3. **Buddy systems**

Buddy systems

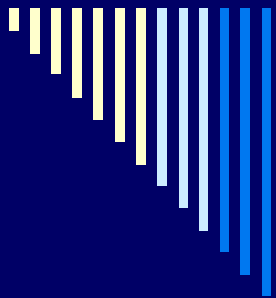
- Seznamy volných bloků 1, 2, 4, 8, 16 ... alokačních jednotek až po velikost celé paměti
- Nejprve seznamy prázdné vyjma 1 položky v seznamu o velikosti paměti
- Př.: Alokační jednotka 1KB, paměť velikosti 64KB
- Seznamy 1, 2, 4, 8, 16, 32, 64 (7 seznamů)
- Požadavek se zaokrouhlí na mocninu dvou nahoru
 - např. požadavek 7KB na 8KB
- Blok 64KB se rozdělí na 2 bloky 32KB (buddies) a dělíme dále...

Buddy system

Nejmenší dostatečně velký blok se rozdělí

Dva volné sousední bloky stejné velikosti (buddies) – spojí se do většího bloku

Buddy system

Neefektivní (plýtvání místem) x rychlý

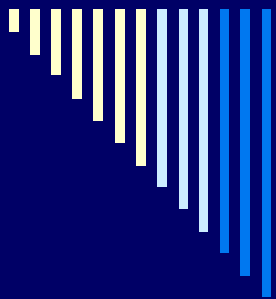
- Chci 9KB, dostanu 16KB
- Alokace paměti – vyhledání v seznamu dostatečně velkých děr
- Slučování – vyhledání buddy

Použití algoritmů

U řady algoritmů můžeme pozorovat, že se nepoužívají ke svému „původnímu účelu“, tj. ke správě hlavní paměti, ale používají se pro řešení dílčích úkolů.

Např. runtimeová knihovna požádá OS o přidělení stránky paměti, a získanou oblast dále přiděluje procesu, když si o ní zažádá funkcí `malloc()` – a zde se uplatní další strategie správy paměti

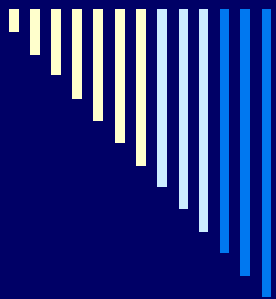
Použití algoritmů

- Přidělení paměti procesům
 - dnes mechanismy virtuální paměti
- Další oblasti použití
 - přidělování paměti uvnitř jádra nebo uvnitř procesu

Buddy system

Jádro Linuxu běží ve fyzické paměti, pro správu paměti jádra používá buddy system

viz: *cat /proc/buddyinfo*

Použití algoritmů

Použití first fit, next fit:

Fce malloc v jazyce C

žádá OS o větší blok paměti a získanou paměť pak aplikaci přiděluje algoritmem **first fit** či **next fit**

Správa odkládacího prostoru -

Linux spravuje odkládací prostor pomocí bitové mapy algoritmem **next fit**